

Religieus erfgoed in Prinsenbeek en Etten-Leur

Fietsroute langs religieus erfgoed in Prinsenbeek en Etten-Leur

Wim Blankers

1-mrt-17

Deze 33 kilometer lange fietstocht besteedt aandacht aan het religieus erfgoed in Prinsenbeek en Etten-Leur. Tevens gaat de route langs fraaie boerderijen en drie molens.

Deze 33 kilometer lange fietstocht besteedt aandacht aan het religieus erfgoed in Prinsenbeek en Etten-Leur.

Tevens gaat de route langs fraaie boerderijen en drie molens.

De fietsroute gaat hoofdzakelijk door en langs Prinsenbeek, Liesbos en Etten-Leur.

De route begint bij de:

[H.H. Maria/Dymphna kapel](#)

Moerenpad

Breda

De kapel ligt achter de:

Bethlehemkerk

Gageldonksepapad 9

4824 PP Breda

De auto kan geparkeerd worden bij de kerk.

Tip:

De [Bethlehemkerk](#) is gebouwd in 1980.

- 1 Met de Kapel aan de linker hand startend de Moerenpad afrijden, rechtsaf Gageldonksepapad oprijden.

Tip:

Deze [kapel](#) is gebouwd tijdens de eerste helft van de 16e eeuw en is uitgevoerd in de gotische stijl.

Zij meet inwendig ongeveer vier bij acht meter en is gedekt met een rieten dak.

Na eeuwenlange leegstand en verwaarlozing werd het gebouw in 1918 door de vereniging Hendrick de Keyser (gevestigd in Amsterdam) aangekocht en daardoor gered van de sloop.

Na een ingrijpende restauratie in de jaren 1955-1957 werd de kapel op 15 mei 1960 opnieuw gewijd, ditmaal aan Dymphna. Dymphna is de patrones van geesteszieken en epilepsie.

- 2 Klein stukje Tuinpad, rechtsaf Gageldonksetraat inrijden < volg bordje knooppunt 50 >.
- 3 Nabij de McDonald's rechtdoor richting < volg bordje Prinsenbeek > rijden.
- 4 Einde fietspad rechts af Gageldonkseweg nemen < volg bordje Prinsenbeek > < volg bordje knooppunt 50 >.
- 5 Spoorwegovergang oversteken, de Gageldonkseweg gaat over in de Spoorstraat, einde weg rechtsaf.
- 6 A16,E19 oversteken, bij de luxe bakker rechtsaf Peperbos nemen, voor de doodlopende weg linksaf Peperbos vervolgen.
- 7 Beekseweg oversteken en de Pasquelaan inrijden, Pasquelaan links aanhouden.
- 8 Linksaf de Kapelstraat inrijden.

Tip: [Vredeskapel](#).

Op 30 oktober 1944 werd Prinsenbeek bevrijdt door de Polen.

Prinsenbeek had kort na de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog het plan opgevat om een votiefkapel te bouwen, ter nagedachtenis aan de vrede en uit dankbaarheid voor de bijzondere bescherming, waarbij men zich beriep op een indertijd gedane gelofte. In de Kapelstraat werd vervolgens een Mariakapel gebouwd die op 24 mei 1953 kon worden ingezegend. Nog geen 25 jaar later werd ze al in haar bestaan bedreigd en sloop overwogen.

Het opschrift "Vredeskapel" aan de buitenzijde en plaquettes in het sobere interieur, herinneren aan het oorlogsverleden en de uiteindelijke bevrijding.

- 9 Einde weg rechtsaf Markt.

Tip:

Op 23 juni 1796 werd te Prinsenbeek de parochie O.L. Vrouw Hemelvaart opgericht na te zijn afgesplitst van de parochie Princenhage, waartoe het dorp vanaf 1317 had behoord.

Op 20 september 1796 was de parochiekerk klaar.

In de jaren 1858-1860 werd deze eenvoudige kerk vervangen door een neogotische, die op haar beurt in 1963 weer werd vervangen door de [huidige kerk](#).

De kerk heeft een losse klokkentoren.

De toren is 34 meter hoog, en vormt met de kerk een klassieke opstelling (Pisa).

De parochiekerk heeft als tweede patrones de H. Gertrudis van Nijvel aan wie, evenals in de voorafgaande kerken, een zijaltaar is gewijd.

De pomp op de Markt is een reconstructie uit 1975 van de dorpspomp uit 1874 die rond 1935 was afgebroken.

10 Bij de dorpspomp de Groenstraat nemen.

Tip:

Het Heilig Hartbeeld dateert uit 1932 en is door de bevolking geschonken ter gelegenheid van het zilveren priester jubileum van Pastoor J. Preyers.

Het beeld is gemaakt in de art deco stijl en is in 1996 gerestaureerd.

11 Net na Groenstraat 62, rechtsaf Vianendreef nemen < volg bordje andere richtingen >.

12 Vianendreef blijven volgen, fietspad oprijden.

13 Vlakvoor de kassen, linksaf Krekelweg nemen.

14 Rechtsaf Heibloempad nemen.

15 Einde Heibloempad, linksaf Zanddreef nemen.

16 De Leursebaan weg oversteken < volg bordje restaurant Boswachter Liesbosch >, de Zanddreef gaat over in de Jachthuisdreef, de Jachthuisdreef rechts aanhouden.

Tip: [Liesbos](#)

U staat nu in het 220 ha grote Liesbos.

Het Liesbos staat bekend als het grootste en oudste zomereikenbos van ons land. Al in 1268 wordt melding gemaakt van het bos.

Vanaf de 16e eeuw werd hier eikenteelt bedreven.

Het natuurgebied Liesbos heeft een natte, voedselrijke, leemhoudende bodem en daarom kent het een bijzondere flora.

Het Liesbos kenmerkt zich door de monumentale lanen die door het bos lopen. De lanen zijn aangelegd door de vroegere adellijke eigenaren om snel en comfortabel hun jachtstoet te verplaatsen. Tot de 18e eeuw was het een jachtterrein van de Nassaus.

De kolonie reigers die al sinds de middeleeuwen in het bos woont, was vaak het slachtoffer van de jachtpartijen met afgerichte haviken.

In de herfst ziet u overal paddenstoelen.

17 Einde Jachthuisdreef linksaf Liesboslaan, direct rechtsaf en het tunneltje 'de kloek' onder de A58 nemen.

Tip:

De [Pastoor van Ars Kerk](#) nabij het Liesbos is in 1929 door architect C. Hurks uit Roosendaal gebouwd.

De kerk is gebouwd in de stijl van de Nieuwe Amsterdamse School (overgang uit de Jugendstil).

18 Rechtsaf Liesboslaan nemen.

19 Linksaf Moerdijkse Postbaan nemen, linksaf Moerdijkse Postbaan vervolgen.

Tip:

In 1944 werd in de parochie Liesbosch op de Bremberg, aan de Moerdijkse Postbaan een [kapel](#) gebouwd ter ere van Maria. Hiermee betoonde de parochie haar dankbaarheid voor de besparing van oorlogsgeweld.

*Het naoorlogse bedehuisje is een driezijdig gesloten gebouwtje in gele baksteen onder een rieten wolfdak.
Het interieur heeft een gemetseld gewelf.*

*Tegen de blinde sluitingszijden zijn achter een klein bakstenen altaar voorstellingen van Maria en kind met
bijbehoren teksten aangebracht in segmentvormige spaarvelden.*

Een ingelijst glasmozaïek toont een gekroonde Lieve Vrouw met het kind op de arm.

*Links hiervan lezen we de geschilderde Latijnse tekst: "Sancta Maria succere misereris juva pusillanimes
refove flebilis ora pro populi" en rechts de vertaling: "Heilige Maria, help ons arme mensen, steun de
kleinmoedigen, wek de wenenden, bid voor het volk".*

Geschilderd rankwerk van loof en bloemmotieven omgeeft de beide teksten.

20 Moerdijkse Postbaan vervolgen.

21 Rechtsaf Hulsebaan oprijden < volg bordje Etten-Leur, Sprundel >.

Tip:

Dit Christusbeeld staat op een plaats waar een eerder Christusbeeld werd getroffen door de bliksem.

22 Rechtsaf Hoge Bremberg oprijden.

Tip:

De Hoge Bremberg wordt gekenmerkt door de mooie boerderijen.

23 Einde Hoge Bremberg, linksaf Bredaseweg nemen < volg bordje Etten-Leur >.

24 Rechtsaf viaduct over de A58 nemen, deze weg heet: Hoge Vaartkant < volg bordje Etten-Leur >.

25 De Hoge Vaartkant gaat over in de Bredaseweg, linksaf Bredaseweg vervolgen.

Rij over de Bredaseweg richting de bebouwing van Etten-Leur.

26 Het kruispunt van de Lage Vaartkant oversteken en de Bredaseweg vervolgen < volg bordje
Fietsbord Etten-Leur, Roosendaal >.

27 Bij het gebouw van de woningstichting (Bredaseweg 1) linksaf. < volg bordje Rijsbergen, Zundert,
Sprundel >

28 Bij de verkeerslichten de weg oversteken en links aanhouden.

29 Eerste weg rechtsaf de Stijn Streuvelslaen inrijden.

30 De Stijn Streuvelslaen gaat over in de Kerkwerve.

Tip:

Aan de Kerkwerve stond de in 1957 gebouwde [Heilig Hart kerk](#).

Deze kerk is in 2012 gesloopt.

31 Bij het Chinees restaurant aan de Kerkwerve linksaf de Nieuwe Kerkstraat inrijden, Nieuwe
Kerkstraat rechts aanhouden.

32 Einde Nieuwe Kerkstraat rechtsaf de straat 'Achter de molen' inrijden.

Tip:

De Bisschopsmolen, Bisschopsmolenstraat 235

De [Bisschopsmolen](#) is gebouwd in 1744, tot 1800 behoorde de molen toe aan de bisschop van Antwerpen.

*Op de groene molenbaard staat in geel ANNO 1744 met links het wapen van de bisschop van Antwerpen en
rechts het wapen van de gemeente Etten-Leur met er tussenin een zonnerad als symbool van vruchtbaarheid.*

In 1990 is de Bisschopsmolen gerestaureerd.

Tegenover het woningcomplex 't meulenend ligt het voormalig klooster [Withof](#).

33 Rechtsaf Bisschop Molenstraat nemen rijden tot het Raadhuisplein.

Tip: Aan de Markt van Etten-Leur bevinden zich diverse bezienswaardigheden en terrassen.

Foto: de Markt van Etten-Leur

[Voormalig Nederlands Hervormde Kerk.](#)

*De voormalige Nederlands Hervormde Kerk aan de Markt, dateert uit de dertiende eeuw.
De toren is in 1771 door Philip Willem Schonck aansluitend aan het koorgedeelte gebouwd.*

Vincent van Gogh-beeld

*Tussen het stadskantoor en de voormalige Nederlandse Hervormde Kerk staat het Vincent van Gogh-beeld.
Vincent werkte en woonde van eind april 1881 tot eind december 1881 in Etten-Leur.
Zijn vader was aan het einde van de 19e eeuw dominee in Etten-Leur.*

Kosterswoning

*Het huisje met de brede klokgevel nabij de Nederlands Hervormde Kerk was de kosterswoning.
De Kosterswoning werd tussen 1821 en 1826 gebouwd.
Op 30 maart 2007 is het huisje in gebruik genomen als het [Vincent van Gogh Informatiecentrum.](#)*

[Mariakapel](#)

Van brandweershuisje tot kapel ter ere van Maria

*Omdat de Tweede Wereldoorlog voor de Ettense bevolking gelukkig zonder ernstige materiële schade was verlopen, wilde men als blijk van dank een Mariakapel oprichten.
Het brandweershuisje aan de Markt, dat leeg was komen te staan toen de brandweer een beter onderkomen had gevonden, bleek hiervoor geschikt en in 1952 werd het door de gemeente in erfpacht als kapel afgestaan voor de duur van 99 jaren.
Het bakstenen gebouwtje onder pannen zadeldak grenst met de rechterzijde aan het gemeentehuis.
In de façade is een korfboogingang aangebracht, waarboven twee beglaasde vensters in een rechthoekig spaarveld. Een fronton bekroont het geheel.
In het interieur met houten tongewelfje schermt een eenvoudig hekwerkje de altaarruimte af.
Door haar ligging in de looproute en haar gemakkelijke bereikbaarheid wordt de kapel regelmatig bezocht.
Met regelmaat worden verse bloemen geplaatst bij de ingeligste
Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand.*

Raadhuis

Het raadhuis is gebouwd in 1776 en heeft een classicistische voorgevel.

De c.a. 350 jaar oude 'Moeierboom' een boom waaronder vroeger recht werd gesproken.

Tip: Let op de stoeprand als u bij de kapel en restaurant de Zwaan verder wilt rijden.

- 34 Langs het carnavalsbeeldje Un Stijloor de Markt vervolgen.

*Tip: Aan de Markt nummer 62 staat de in 1878 gebouwde [Neo Gotische Lambertuskerk](#).
Op het kerkplein staat [H.Hartbeeld](#) op hardstenen sokkel ca. 1920*

Schuin tegenover de kerk ligt het in 1681 gebouwde Paulushofje.

Het Paulushofje is in 1681 gesticht en telt dertien huisjes rond een pleintje met in het midden een fraaie pomp.

*Het hofje was oorspronkelijk bedoeld voor de huisvesting van dertien arme vrouwen.
In een gedeelte van het Sint Paulushofje is nu het Heemkundig streekmuseum Jan uten Houte ondergebracht.*

De overige pandjes zijn nog steeds bewoond.

- 35 De Markt vervolgen, het spoor oversteken, de Hoevense weg nemen < volg bordje Hoeven >.

- 36 Bij de rotonde rechtdoor de Hoevense weg nemen, na een 20 tal meter rechtsaf het smalle fietspad nemen, deze weg heet de Haansberg, gelijk linksaf en na paar honderd meter rechtsaf de Haansberg vervolgen.

Tip:

Het wegwijk aan de Hoevenseweg is in 1938 geplaatst, in 1970 en in 2007 is het kruis gerestaureerd.

- 37 De Haansberg volgen tot de kapel.

Tip:

Tussen Haansberg en Sander bevindt zich ook een [kapelletje](#), bestaande uit een baksteenwand met een mozaïektableau, voorstellende Maria met kind, onder een trapeziumvormige hemelsblauwe luifel. Maria draagt een blauwe mantel. Een witte sluier valt over haar schouders. Het kindje dat voor haar staat met zijwaarts gestrekte armpjes in een wit hemdje, lijkt ons uit te nodigen om naderbij te komen. Het kleine religieuze monumentje werd omstreeks 1962 door buurtbewoners gebouwd naar ontwerp van een Zundertse architect.

Op initiatief van de plaatselijke kapelaan was er onder de buurtgenoten geld opgehaald om de bouw te kunnen realiseren.

Aannemer Neijts schonk diverse materialen, nodig voor de bouw.

Tot aan het einde van de jaren zestig werd er in de meimaand 's avonds bij herhaling gezamenlijk de rozenkrans gebeden.

- 38 Bij de kapel rechtsaf Sander oprijden.

- 39 Einde Sander, linksaf Aletta Jacobslaan, bij de rotonde rechtsaf Plantijnlaan nemen.

- 40 Linksaf de Korte Brugstraat inrijden.

- 41 De Korte Brugstraat volgen tot dat u links de molen ziet.

Tip:

De [Korenmolen](#) aan de Korte Brugstraat 96 is in 1849 gebouwd als korenmolen.

Voor de bouw van de molen zijn onderdelen van diverse andere molens gebruikt.

De molen is in 1929 onttakeld.

- 42 Korte Brugstraat vervolgen tot het van Bergenplein.

Tip: [Trouwkerkje](#)

De voormalig Nederlands Hervormde kerkje aan het Van Bergenplein, is gebouwd in 1614. Het trouwkerkje is sinds 1971 in gebruik als gemeentelijke trouwzaal ook worden in het trouwkerkje muziekconcerten gegeven.

43 Linksaf Geerkade, doorrijden tot de molen en houten brug.

Tip:

Aan de haven staat een beeld van Adriaan van Bergen.

Adriaan van Bergen was een turfschipper en bedacht het plan om een aantal soldaten te verbergen onder zijn lading en zo Breda te veroveren op de Spanjaarden. Dit gebeurde op 3 maart 1590.

Tijd oriëntatie: in 1566 woedde in Breda de beeldenstorm, en van 1568 tot 1648 was de 80 jarige oorlog.

Rond 1815 was Jacobus Schrickx als molenaar werkzaam in de graan- en schorsmolen aan de Leurse haven.

In 1937 is de molen door brand verwoest.

In september 1998 werd de gerestaureerde molen '[De Lelie](#)' officieel in gebruik genomen.

44 De houten brug overrijden, rechtsaf Leurse Dijk, de Leurse Dijk gaat over in de Domineegang.

45 Linksaf Lange Brugstraat < volg bordje Knooppunt 8 >, doorrijden tot de kerk.

Tip:

De [Petruskerk](#) is in 1889 gebouwd door P.J. van Genk en heeft Neo Gotische kenmerken.

Rechts van de hoofdingang kunt u een kapel vinden.

U heeft nu 23 kilometer gefietst.

46 De Lange Brugstraat gaat over in de Attelakenseweg.

Tip:

Tegenover de boerderijwinkel aan de Attelankseweg nr 8 staat een in 1934 gebouwde [Mariakapel](#).

47 Einde Attelakenseweg linksaf Liesbosweg nemen < volg bordje Knooppunt 45 >.

48 De Liesbosweg gaat over in de Leursebaan.

Tip:

Op de T kruising Jagerpad Leursebaan staat een [Christusbeeld](#).

49 Einde Leurse baan rechtsaf, gelijk linksaf Koldenhofpad, de Koldenhofpad gaat over in de Heilaarpark.

50 Bij de verkeerslichten de Westerparklaan oversteken, Weerschijnvlinder nemen < volg het bordje Westerspark, Centrum >

51 Bij de vijver linksaf Aurelia nemen.

52 Bij Blauwtjes nr 3 fietspad oprijden, rechtsaf Westerparklaan nemen.

53 Bij de verkeerslichten rechtdoor, linksaf < volg bordje Haagse Beemden >.

54 Emertunnel inrijden, tweede weg linksaf < volg bordje Haagse Beemden >.

55 Langs de Emerput blijven rijden tot aan de Aardrijktunnel < volg bordje Tuinen >.

Tip:

De Emerput is een in 1965 ontstane zandafgraving om industrieterreinen op te hogen.

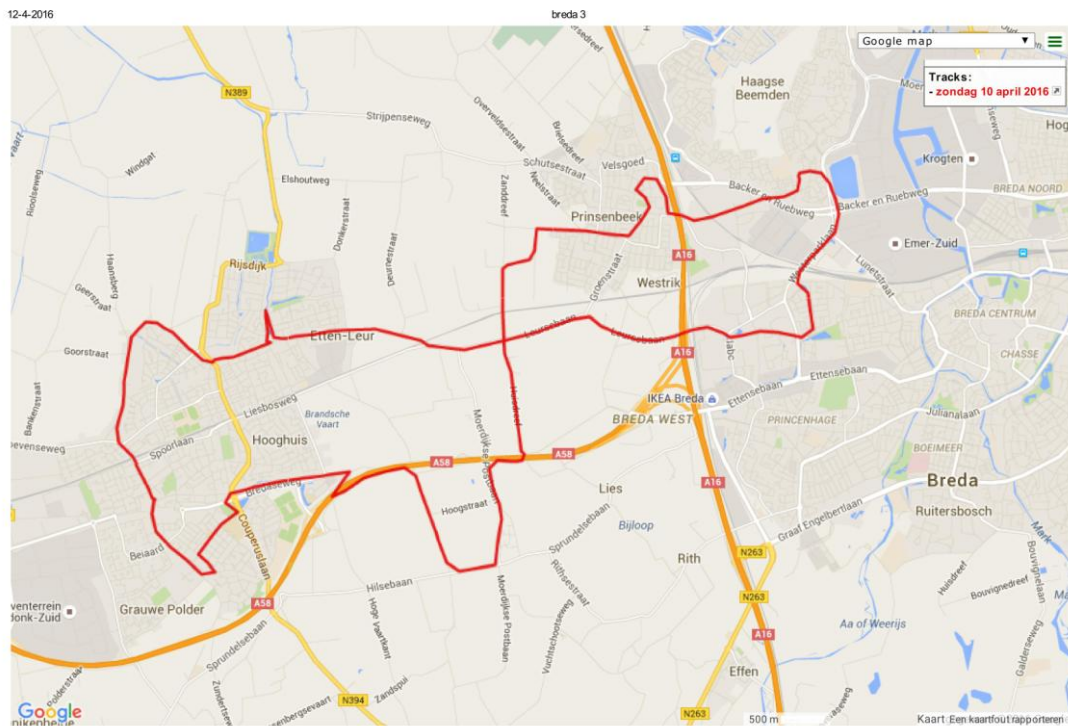
Daarna een recreatieplas.

Na 1972 loosde de suikerfabrikant CSM zijn afval van de bietenwasserij in de put.

Nu is het een natuurgebied.

56 Linksaf de Aardrijktunnel inrijden.

- 57 Straatje Aardrijk inrijden. (Voor het bruggetje links aanhouden)
- 58 Einde Aardrijk, rechtsaf Merodelaan, gelijk linksaf Moerenpad nemen.

file:///C:/Documents%20and%20Settings/s/Dhr.%20Blankers/Mijn%20documenten/Downloads/20160412105237-15005-map.html

1/1

Deze fietsroute is gemaakt door Wim Blankers

<http://wjblankers.magix.net/public/index.htm>
w.j.blankers@gmail.com

